Volume 24, Issue 2 (March-April 2025)

PAYESH

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

Letter to editor

A critique on the perceived self-efficacy construct in study of "The effect of a health belief-based educational intervention on the COVID -19 preventive behaviors among young people"

Mohammad Aligol[1*]

1. Department of Health Education and Health Promotion, Faculty of Health, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

Received: 1 November 2023
Accepted for publication: 5 November 2023
[EPub a head of print- 5 May 2025]
Payesh: 2025; 24(2): 273- 275

Dear Editor,

In an article entitled "The effect of a health belief-based educational intervention on the COVID -19 preventive behaviors among young people", the "perceived self-efficacy" construct, has been intervened. It is useful to explain that, increasing in score of self-efficacy construct requires setting achievable goals in the short term and providing the opportunity to practice to achieve them. But not enough explanations have been given on how to increase self-efficacy in the study. Also, paying attention to the topic of "observational learning" as an effective factor in this situation and conducting an intervention related to this factor could play an effective and evidence-based role in increasing self-efficacy. In addition, adequate explanations about possible confounding variables and how to control them would have helpe to increase the validity of the results. Describing the limitations of the study and potential sources of bias in relation to the self-efficacy construct could provide readers with a better understanding of the scope and validity of the study. As a result, although this study shows a strong relationship between self-efficacy and preventive behaviors of Covid-19, it needs more precision in key areas, including the practical definition of the term, content validity and possible biases in measuring self-efficacy.

Key words: Self-efficacy, Covid-19, Intervention, Health Belief Model

.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-23]

[DOI: 10.61186/payesh.24.2.273]

[*] Corresponding Author: Faculty of Health, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran
E-mail: Aligol1389@gmail.com

سال بیستم و چهارم، شماره دوم، فروردین ـ اردیبهشت ۱۴۰۴

پایش

نشریه پژوهشکده علوم بهداشتی جهاددانشگاهی

نامه به سردبیر

نقدی بر سازه خودکارآمدی در مطالعه «اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر مدل اعتقاد بهداشتی بر ارتقای رفتارهای پیشگیرانه بیماری کووید ۱۹ در جوانان تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت شهرکرد»

محمد علی گل[1]*

۱. گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قم، قم، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۸/۱۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۸/۱۴
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۴]
نشریه پایش: ۲۷۵- ۲۷۳ :(۲)۲۴؛ ۱۴۰۴

سردبیر محترم،

مقاله ای وزین با عنوان «اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر مدل اعتقاد بهداشتی بر ارتقای رفتارهای پیشگیرانه بیماری کووید ۱۹ در جوانان تحت پوشش مراکز خدمات جامع سلامت شهرکرد» [۱]، در شماره سوم از دوره بیست و دوم نشریه پایش، به چاپ رسیده است که لازم دیده شد توضیحاتی درباره آن ارائه گردد.

در این مقاله که یافته‌های مربوط به اثربخشی مداخله مبتنی بر مدل اعتقاد بهداشتی مورد بررسی قرار گرفته است، یکی از سازه های مورد مداخله که به صورت معنی دار تغییر یافته است، سازه «خودکارآمدی» است که یک ارزیابی انتقادی در خصوص نحوه مداخله بر این سازه و نتایج حاصله ارائه می گردد.

طبق نظر باندورا به نقل از باتلر و همکاران افزایش خودکارآمدی مستلزم تنظیم اهداف قابل دستیابی در کوتاه مدت و فراهم کردن فرصت تمرین لازم برای دستیابی به آنهاست. به علاوه تدوین قدم های کوتاه و پیوسته می تواند برای فرد شاخصی از پیشرفت را تعیین کند که منجر به افزایش خودکارآمدی خواهد شد. همچنین انعقاد قرارداد برای در پیش گرفتن رفتار نیز می تواند خودکارآمدی را به طور موثری افزایش دهد [۲]. با توجه به اینکه انجام چنین اقداماتی صرفا با فعالیت های آموزشی در فضای مجازی ممکن نیست، بهتر این بود توضیحات کافی درباره نحوه افزایش خودکارآمدی داده می شد.

کلمات کلیدی: خودکارآمدی، کووید- ۱۹، آموزش، مدل اعتقاد بهداشتی، مداخله آموزشی

* نویسنده پاسخگو: قم، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، دانشکده بهداشت، گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت
E-mail: Aligol1389@gmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-23]

[DOI: 10.61186/payesh.24.2.273]

یکی دیگر از عوامل موثر بر خودکارآمدی یادگیری مشاهده ای است. مشاهده رفتار دیگران، به ویژه افراد مهم برای فرد، می تواند نقش کلیدی در بهبود وضعیت خودکارآمدی فرد ایفا کند. افراد دیگر می توانند به عنوان الگوی نقش برای فرد نقش ایفا کرده و ضمن فراهم کردن اطلاعات لازم درباره رفتار، درجه سختی یا آسانی انجام یک رفتار خاص برای فرد را نشان دهند [۳]. با توجه به در شرایطی مانند پاندمی کرونا که افراد با عدم اطمینان زیادی نسبت به انجام رفتارهای خودمراقبتی مواجه هستند، توجه به موضوع یادگیری مشاهده ای به عنوان یک عامل موثر در این شرایط و انجام مداخله مرتبط با این اصل، می توانست نقش موثر و شواهد محوری را در افزایش خودکارآمدی بازی کند.

نکته قابل توجه دیگر این است که، این مقاله میانگین نمره سازه ها از جمله خودکارآمدی را قبل و بعد از مداخله در دو گروه آزمون و کنترل را مورد بررسی قرار داده، اما درباره اختلاف بین نمره خود کارآمدی در دو گروه تحلیل و قضاوتی صورت نگرفته است. انجام این آزمون و گزارش آن می توانست به افزایش اعتبار و استحکام نتایج کمک کند.

نکته دیگر در مورد چگونگی پرداختن به متغیرهای مخدوش کننده بالقوه است که برای اعتبار مطالعه بسیار مهم است. با توجه به اینکه مطالعه در بستر پیام رسان های مجازی صورت گرفته است، و کنترل اطلاعات به سختی در این بستر امکان پذیر است، لازم به نظر می رسد توضیحات کافی درباره متغیرهای مخدوش کننده احتمالی و نحوه کنترل آنها داده شود. چرا که ممکن است خودکارآمدی افراد تحت تاثیر این عوامل تغییر یافته باشد و نتوان همه نتایج را به مداخله انجام شده نسبت داد.

همچنین این مطالعه عوامل خارجی یا زمینه‌ای که می‌تواند بر خودکارآمدی تأثیر بگذارد، را به طور کامل در نظر نگرفته است. عواملی مانند مقررات داخلی بانک ها، هنجارهای فرهنگی و سازمانی، و وضعیت اجتماعی-اقتصادی ممکن است به طور قابل توجهی بر خودکارآمدی افراد تأثیر بگذارند. بحث گسترده تری در مورد تأثیر این عوامل خارجی مورد نیاز است.

در بخش بحث درباره خودکارآمدی، این مقاله می توانست از شفافیت و استانداردهای گزارش دهی بالاتری برخوردار باشد. توصیف محدودیت‌های مطالعه و منابع بالقوه سوگیری در ارتباط با سازه خودکارآمدی، می توانست درک بهتری از دامنه و اعتبار مطالعه را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

در چند سال گذشته مقالات مختلفی در خصوص عوامل رفتاری و شناختی مرتبط با کووید-۱۹ در سطح جهان انجام شده است و نتایج مختلفی حاصل گردیده است. در برخی از این مطالعات سازه خودکارآمدی به طور خاص مورد توجه قرار گرفته و در برخی دیگر به دلیل مختلف از جمله عدم امکان سنجش و یا مداخله به طور دقیق وارد نگردیده است [۵، ۴]. به هر حال توجه به ویژگی های این سازه به عنوان یک سازه موثر در بسیاری از رفتارهای بهداشتی، می تواند منجر به شناسایی درست عوامل موثر بر این رفتارها گردد و زمینه تولید مداخلات موثر را فراهم سازد.

در نتیجه، با اینکه این مطالعه یک ارتباط قوی بین خودکارآمدی و رفتارهای پیشگیرانه کووید-۱۹ را نشان می‌دهد، اما در زمینه‌های کلیدی، از جمله تعریف عملی واژه، روایی محتوایی و سوگیری های احتمالی در سنجش خودکارآمدی نیاز به دقت عمل بیشتری داشته است. پرداختن به این مسائل برای افزایش اعتبار تحقیق و درک کامل پیامدهای عملی برای ترویج رفتارهای پیشگیرانه از کووید-۱۹ ضروری است. بنابراین به نظر می رسد تحقیقات بیشتر با تجزیه و تحلیل جامع تر برای ارائه یک پایه محکم تر برای راهبردهای سلامت همگانی در این زمینه مورد نیاز است.

منابع

1. Masoudi R, Gholamian Dehkordi B, Asgari N, Fazel Z, Rabiei L. The effect of a health belief-based educational intervention on the COVID-19 preventive behaviors among young people. Payesh 2023; 2 :313-322 [Persian]
2. Butler TJ. Principles of health education and health promotion. 3th Edition, Morton Publishing Company: USA, 2001
3. Fryling MJ, Johnston C, Hayes LJ. Understanding observational learning: An interbehavioral approach. The Analysis of verbal behavior 2011; 27:191-203
4. Aligol M, Nasirzadeh M, Akhondi M, Mazar L, Mosavifard S.M. Attitude and Related Factors towards COVID-19 Prevention based on the Health Belief Model among the Rafsanjan Citizens. Journal of Education and Community Health 2021; 8: 223-228 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-23]
[DOI: 10.61186/payesh.24.2.273]